

Ազգ

armenian daily

Թուրքական «դեասան» Փարիզում

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻԱՐ, ՍՆՆՐԸ. Հունվարի 10-ին Ֆրանսիայի խորհրդարանի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը առաջին անգամ մեծահարկու է Սեմաշի կողմից ընդունված Հայոց ցեղասպանության անընդհատ օրհնագիրը, որը հունվարի 18-ին ղեկավարել է մեծահարկուի ու փեյտարկության դրվի Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի Գերագույն խորհրդի նիստում: Թուրքական «Միլիտեթ» թերթի հաղորդման համաձայն, Ֆրանսիայի խորհրդարանի կողմից Հայոց ցեղասպանության անընդհատ օրհնագիր ընդունմանը խոչընդոտելու նպատակով Փարիզ է մեկնել Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի (ԹԱՄԺ) ղեկավարությունը, որի կազմում ընդգրկված են «Մայր հայրենիք» կուսակցությունից (ANAP) ԹԱՄԺ ղեկավար Բյուլենթ Արաբալըն, Չախ դեմոկրատական կուսակցությունից (DSP) ղեկավար Թալիթ Գյուլենը, «Արժանապատվություն» կուսակցությունից (Fazilet Partisi) ղեկավար Նեզաթ Յալչընթաքը, «Եւրոպայի ուղի» կուսակցությունից (DYP) ղեկավար Հյուսեյն Չելիքը եւ «Ազգայնական» կուսակցությունից (MHP) ղեկավար Հյուսեյն Ջերահոլլուն:

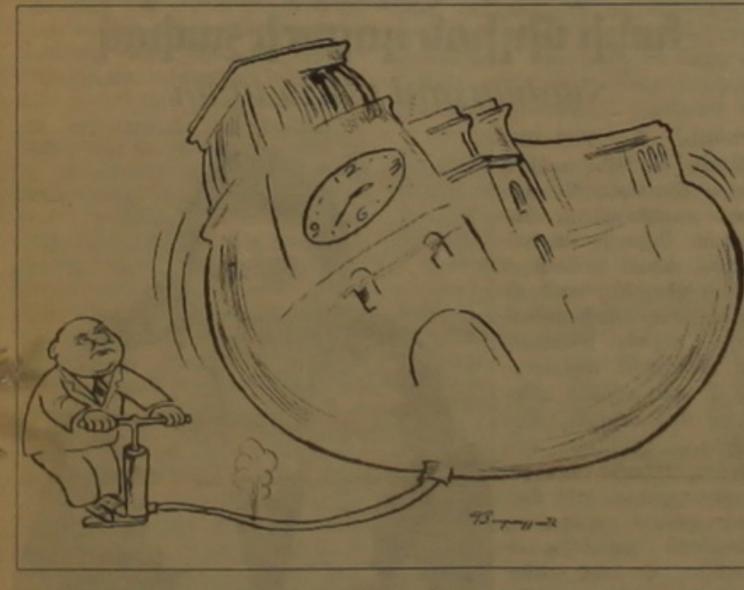
ՀԱՐԿԱՏՈՒՆԵՐԻ ՈՒՍԵՐԻՆ

Չինովնիկական ուռճացված համակարգը չի կրճատվելու, ընդհակառակն...

ԳՈՒ ԱՐԲԱՏԱՐՅԱՆ. Մինչ ժողովածուների և ոչ ժողովածուների ուժերը ողջ կոկորդով բղավում են, թե հանրապետության կառավարման համակարգը ուռճացված է, թե

մակարդյո՞ւմ նման նսած է թե՛ սակայն բյուրեղի վրա, կառավարությունն այս օրվա բյուրեղի օրջանակներում համակարգի կրճատում չի լուրջանալու: Որոշ ժողովուրդներին համաձայն,

հանրապետությունում կան 244 հազար 700 բյուրեղային աշխատողներ, որոնց մի ստվար հատված կազմում են կառավարության, նախագահի եւ ԱԺ աշխատակազմերը, առանձին գերատեսչությունների ֆաղափաղիկան ծառայողներ եւ այլն: Բերեն մի ֆանի թվեր, որոնք բավականին խոսում են: Կառավարության աշխատակազմը միայն ունի 68 ավտոմեքենա եւ կազմված է 259 աշխատողներից: Իսկ թե որքան է կազմում նախարարությունների եւ Տարբեր գերատեսչությունների, մարզպետարանների եւ ֆաղափաղիկան անձնակազմերի թիվը, դրանց տղասարկող ավտոմեքենաների եւ հարակից ծառայողների ֆանակը, կարելի է դասկարծել միայն: Անկեղծ ցանկության դեմքում անգամ ֆինանսարարությունը կան ղեկավարությունը չեն կարող ճշգրիտ թվեր հայթայթել:

ՏԻՆԱՆԻ ԵՊ 3

ԱՍԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Հարցախնություններն ավարտվեցին, բայց դասը բարունակվում է

ԼՂՀ Գերագույն դատարանն առաջին անգամ կարգով երեկ ավարտեց մարտի 22-ի ահաբեկչության գործով վերջին վկաների հարցախնությունը: Դատարանի դահլիճում ցուցադրվեցին նաեւ 2000 թ. ապրիլի 4-ին եւ 27-ին կատարված ցուցմունքների տեղում սուղանակ նկարահանումները: Ըստ նույն դատարանի վկայությունը հասել է աղագույցների հետազոտման վերջնափուլին:

Երեկ մեղադրող եւ դատախազական կողմերը դատարանին ներկայացրեցին հրատարակվելիս նյութերի վերաբերյալ իրենց առաջարկները: Ընդ որում, առաջարկություններով դարձյալ հանդես եկավ միայն Շահարյան-Չինարյան-Հակոբյան-Արսենյան զբաղմունքի հանձնաժողովը: Իսկ մյուս փաստաբանները հրատարակում, ըստ իր գործի, համեմատական հետախույզություն է ենթադրում:

Չի բացառվում նաեւ, որ այսօր վերոհիշյալ դատախազներն իրենց հետ նոր առաջարկներ կբերեն դատարան: Համեմատյան դեպք, մեղադրող կողմի ներկայացրած հրատարակվելիս նյութերի ցանկը խիստ ծանրակշիռ է: Մղասենք մեծահարկուների արդյունքին:

ԵՐԵՎԱՆ, ԱՍԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ԲԱՔՈՒ

«Մոսկվան կարող է եւ հանդես կգա որդես միջնորդ ու երաշխավոր դարաբաղյան կարգավորման գործում»

Նախագահներ Պուտինը եւ Ալիևը ստորագրեցին Բաքվի հռչակագիրը եւ հայտարարություն Կասպից ծովի վերաբերյալ

ԲԱՔՈՒ, 9 ՅՈՒՆԻԱՐ, ԱՐՄԵՆԻՊԵՆ: Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահներն այսօր Բաքվում կայացած բանակցությունների արդյունքների հիման վրա ստորագրեցին երկու հանգուցային փաստաթուղթ: Վաղիմիր Պուտինը եւ Չեյդար Ալիևը իրենց ստորագրությունները դրեցին Կասպից ծովում համագործակցության սկզբունքների մասին համատեղ հայտարարության եւ Կովկասում անվանա-

հանվածայրերում վերականգնման, հետախույզման, մեքանիզմ եւ արդյունահանման բաժնեմասերի վերաբերյալ: Ռուսաստանի նախագահին աղընթեր կառավարական կառույցի եւ տեղական վարչության դաճային գործակալությունը եւ Ադրբեջանի ազգային անվանագրության նախարարությունը միջգերատեսչական համաձայնագիր կնքեցին տեղական վարչական անվանագու-

զության աղախովման եւ համագործակցության զարգացման սկզբունքների մասին Բաքվի հռչակագրի սակ: Երկու ղեկավարների ղեկավարների ներկայությամբ ստորագրվել են նաեւ միջկառավարական համաձայնագրեր միջազգային ավտոմեքենային հաղորդակցության, Ռուսաստանում եւ Ադրբեջանում զանգվածային լրատվամիջոցների թղթակիցների կարգավիճակի, արտակարգ իրավիճակների կանխման բնագավառում համագործակցության, հարկային օրենսդրության կատարման հարցերի շուրջ փոխօգնության, կառավարական կառույցի աստիճանում համագործակցության մասին: «ԼՂՀ-ի» բաց բաժնեհիշական ընկերության եւ Ադրբեջանի «Պեճնակընկերության» ղեկավարները համաձայնագիր ստորագրեցին Աղբերոնի «Չիխ» եւ «Գոլվանի» նավթի

բյան աղախովման բնագավառում համագործակցության մասին: Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման խնդրում Ռուսաստանի գլխավոր նպատակը «անսահման հարթողների եւ հարթվածների հաճության հասնելուն օգնելն է»: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՄՍ-ի հաղորդման, այդ մասին ՌԴ նախագահ Վաղիմիր Պուտինը հայտարարել է Բաքվում Չեյդար Ալիևի հետ ընդլայնված կազմով բանակցությունների ընթացքում: «Համոզված եմ, որ հենց Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարներին կհաջողվի լուծել այդ խնդիրը, եւ հետո արդեն կներգրավվեն միջնորդները», ասել է նախագահը: Նա նաեւ ընդգծել է, որ Ռուսաստանը «երկու կողմերի համաձայնության դեմքում կարող է եւ հանդես կգա որդես միջնորդ ու երաշխավոր»:

ԹՈՒՐԶՈՒ

Լուրջ սղառնալիքներ թուրքական ռադիոժրագրի հայկական արվեստին եւ Տարոնին նվիրված հաղորդման համար

Սամբուլից «Մարմար» թերթի համակարգչային ծառայությունը հայտնում է, որ թուրքական ռադիոյի «Ալըր ռադիո» (բաց ռադիո) ծրագիրը տեղական ռադիոհեռուստաստեղծության խորհրդից սղառնալիքներ է ստացել, որ ծրագրի հեռարձակումները կարող են մեկ արով դադարեցվել կամ նույնիսկ ամբողջովին փակվել, եթե հոկտեմբերի 16-ի հաղորդման նման ուրիշ հաղորդումներ թողարկվեն եթեր: Հոկտեմբերի 16-ին երգիչ Մուամար Քեթեքչիյուն «Ալըր ռադիո»

ծրագրով ներկայացրել է հասուկ թողարկում նվիրված հայկական արվեստին, որի ընթացքում խոսել է զանցել ընդհանրապես երաճեսության, աշխարհագրական սվայների եւ մասնավորապես Տարոնի քաղաքի մասին: Քեթեքչիյունը ղեկավար է, որ անհրաժեշտ է Տարոն անվանել Սասուն եւ Մուլե ֆաղախներ ընդգրկող սարածը, որովհետեւ դա է եղել դասական անվանումն ամբողջ նահանգի, որտեղից 1915-ից հետո բնիկ ժողովուրդը տեղափոխվել է Հայաստան եւ դադարեցվել այնտեղ իր ին-

նուրյունությունը: Նա ասել է, որ այդ մարդկանց հետնորդները, առանց այդ քաղաքը տեսնելու, դարձապես իրենց նախնիների հիշողությունների հիման վրա անցած 30-40 տարիների ընթացքում ստեղծել են ֆոլկլորային երաճեսության զանազան նմուշներ: Խորհուրդն իր որոշումը դատադարձեցվել է, թե Քեթեքչիյունի ծրագիրը «երկրի միասնությունը խաթարող վստահավոր ֆայլ է» եւ նման հաղորդումները կարող են «թուր ֆաղախները միջեւ թեմանում առաջացնել»:

Ջորջ Ռոբերտսոնի առաջիկա այցի նպատակն է Հայաստան-ՆԱՏՕ համագործակցության ընդլայնումը

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊՆԱ: Հայաստան կատարելիս երկօրյա աշխատանքային այցի ընթացքում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆարսուղար Ջորջ Ռոբերտսոնը կհանդիպի ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի, արտաքին գործերի եւ դատախազության նախարարներ Վարդան Օսկանյանի եւ Սերժ Սարգսյանի հետ: Ինչպես «Նոյյան սաղանի» թղ-

թակցին տեղեկացրին ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից, Ջորջ Ռոբերտսոնը երեւան կժամանի հունվարի 15-ի երեկոյան: Հյուսիսատլանտյան դաճինի գլխավոր ֆարսուղարի այցի նպատակն է Հայաստան-ՆԱՏՕ համագործակցության ընդլայնումը «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի քաղաքականում:

Երբ խորհրդարանում սկսվեց Լճառակի դեղորայքի վրա ավելացված արժեքի հարկ (ԱԱՀ) սահմանելու հարցը, այդ բիզնեսով զբաղվողների օտարի դաժանությունը ուժգին ֆարգույնություն ծավալեցին դրա դեմ: Այն հիմնականում հանգում էր այն մտքին, որ ԱԱՀ-ի կիրառումը կբերի դեղերի քանակացման: Փաստորեն կարելի է ասել, որ ոչ թե ֆարգույնություն էր սարվում, այլ ահաբեկում: Դեղերի ներմուծմանը զբաղվողներին

դաժան չհրականացավ: Ընդհակառակը, դեղագործական ընկերությունները նախընտրեցին թեկուզ ավելի բարձր հարկեր վճարելու գնով քանակացնել դեղորայքը: Սակայն միանշանակ է, որ դա որոշ ժամանակ անց կհանգեցնի իրացման ծավալների անկման: Մի կողմից դա, մյուս կողմից ավելացված արժեքի հարկը կստիպեն նորից վերանայել գները: Դա դարձյալ տեղի կունենա համաժամանակյա ելույթ ուղղությամբ, ֆանգի, ինչ-

ներհն, չնայած 25 տոկոսի սահմաններում (բացառելով ԱԱՀ-ի 20 տոկոսը) մանեւելու հնարավորություն գոյություն ունի: Այս օրինակը թերեւս առավել համարման էլի ծելով ներկայացնում է այն հեռանկարը, որ կարող է ստացվել դեղերի օտկայում: Այդ դեղում ո՞րն է ելքը: Ինչպե՞ս ազդել օտկայի վրա եւ բնակչությանը Պաշտպանել գների նման քանակացումից: Վերջերս, Պաշտպանելով «Ազգի» թղթակցի այդ հարցին,

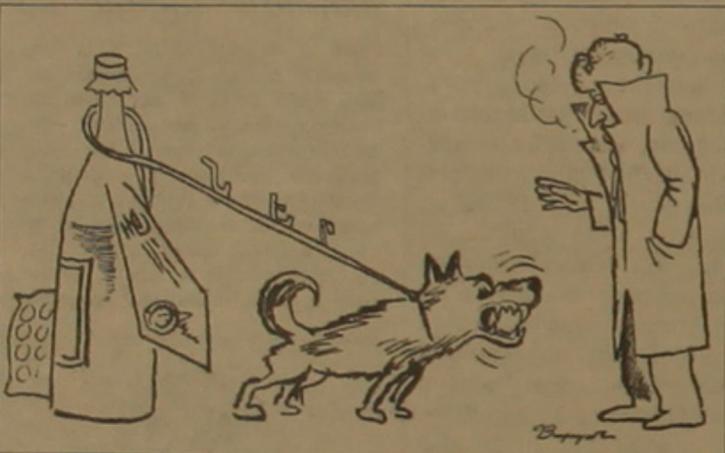
Դեղորայքի քանակացումը մենաձեռնի հետեւան է

Այլ ոչ թե ավելացված արժեքի հարկի կիրառման

ը, բնականաբար, ոչ թե մտահոգվում էին բնակչության համար դեղորայքի էլ ավելի անմասնելի դառնալու հեռանկարից, այլ դրա հետեւանով իրենց ներկայումս ստացվող գերազանցների ծավալների նվազեցումից: Դա էլ նրանց դրդել էր հանդես գալ քանակացման ստանդարտներով: Եվ ղեկ էր ասել, որ այդ ստանդարտները սկսում են իրականություն դառնալ:

Համաձայն ղեկավարների նախարարության սվալների, դեղերի ներմուծմանը Հայաստանում զբաղվում են ավելի քան 100 ընկերություններ, որոնք, սակայն, Պաշտպանում են մի քանի անհասների: Դա նշանակում է, որ ոչ ոք մենաձեռնի է: Հետեւաբար դժվար չէ կյանքի կոչել դեղորայքի քանակացման ստանդարտները, ինչը այժմ տեղի է ունենում: Որ դա արվում է ուղղորդված, ակնհայտ է դառնում գործողությունների ընթացքին եւ երեսն եկած փաստերին փոխ-ինչ հանգամանորեն ծանոթանալուց հետո:

Արդեն դեկտեմբերի վերջին եւ նոր սարվան հաջորդած առաջին օրերին դեղասնեւում ստանդարտները մի քանի անգամ համախ գործածվող դեղամիջոցներ, իսկ նորերը չստացվեցին: Ստեղծվեց արհեստական դեֆիցիտ: Այդ նույն ժամանակահատվածում դեղասներ այցելող դեղագործական ընկերությունները հայտնեցին, որ ստացվում են նոր գնացուցակներ: Այդ գնացուցակները սկսեցին ստացվել գրեթե համաձայնակալ վերջին 1-2 օրերին: Որեւէ դեղասուն վերոհիշյալ 100 ընկերություններից որեւէ մեկից գնացուցակ չստացավ ենթադրեմք հունվարի 5-ին: Նոր գնացուցակներում, ինչպես եւ ստասվում էր, բոլոր դեղերն անխիթ քանակացվել են առնվազն 20 տոկոսով: Կառավարության այն կանխատեսումը, որ ավելացված արժեքի հարկի սահմանումը կստիպի դեղորայքի ներմուծողներին իջեցնել գները մեծ հարկեր չվճարելու համար, այս

ղեկ նույն վերելում, ոչ ոք մենաձեռնի է: Այսինքն հնարավոր չի լինի, որ 100 ընկերություններից որեւէ մեկը հանկարծ մրցակցություն առաջացնի եւ իջեցնի իր գները: Դրանք կամ մասամբ կիջեն, կամ էլ ավելի կբարձրանան: Նայած, թե ինչպիսի դիրքորոշում կորդեբեն դեղերի ուղրսը սնորհողները Եստիսք մեծ ֆանգի, թե՛ բարձր գների Եոնրիվ: Համեմայն դեղս, մի Եարբ դեղամիջոցների առումով ներկա դրությամբ ընհրվել է վերջին սարբերակը:

Ներկայացնենք մեկ անհանձնական օրինակ: Նո-Եոյա դեղամիջոցի (որն, իմիջայլոց, վերջին 20 օրերին դեղասներից անհետացածների թվում էր) 100 հաբը մինչ ԱԱՀ-ի սահմանումը դեղագործական «Լոկ» ընկերությունը դեղասներին սրամադրում էր 1200 դրամով: Այժմ 1740 դրամով:

Դեղամիջոցը քանակացել է 45 տոկոսով: Ենթադրաբար նման գործելու մեջ կարելու դերակատարություն է ունեցել դեղերի խոսոր ներմուծողներից «Լավանդա» ընկերությունը, որի առեւտրի օբյեկտներում բոլոր ադրամների գները մոտ 50 տոկոսով գերազանցում են նույն ադրամների միջին օտկայական գինը: Բնական է, որ այս գնից եականորեն սարբերվող այլ գնով որեւէ ընկերություն այս դեղամիջոցը չի առաջարկի դեղաս-

ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի փոխնախարար Գագիկ Արզումանյանը նեց, որ ղեկությունը որեւէ կերպ չի կարող ազդել դեղերի գների բարձրացման վրա, բացի նրանից, որ կսանա հարկային մուսբեր: Այդ գումարները կկուսակվեն առանձին հիմնադրամում, որեղից կբաժնվեն առավել անադառնով խավերին: Բաժնեման մեխանիզմների վերաբերյալ, ըստ փոխնախարարի, կընդունվի առանձին որոշում: Որ դա էլ չէ, թերեւս գիտակցում է նաեւ փոխնախարարը, ֆանգի դեռեւս չստեղծված կառույցի հետ անիմաստ է հույսեր կադել, իսկ անադառնով խավերին որոշելը մեատեւս բուռն վեճերի առարկա է եղել: Ելք չէ նաեւ դեղորայք ներմուծողների ստանդարտներին, այսպես ասած, կուլ գնալը եւ ավելացված արժեքի հարկի վերացումը: Այդ դեղում ի՞նչ անել:

Ելք այնուամենայնիվ գոյություն ունի եւ ղեկ չէ համեար լինել իմանալու համար: Դա մենաձեռնի վերացումն ու ազատ մրցակցության ղայմանների ադառնվումն է: Կարծում ենք, որ ցանկության եւ փոխ-ինչ ջանասիրության դեղում կառավարության համար դժվար չի լինի այդ ուղղությամբ կոնկրետ արդյունքի հասնել:

ԱԵՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Աւխարհահռչակ դաւնակահար Ալդո Չիկոլիին՝ Հայաստանի երեխաներին

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՒՄ, ՄՆԱՐԲ: Հունվարի 5-ին՝ Յրանսիայի Բուա-Կոլոմբ ֆաղաում, ֆաղաադառնառնի նախաձեռնությամբ եւ Հայաստանի դեադանի հոփանակորությունը կայացել է աւխարհահռչակ դաւնակահար Ալդո Չիկոլիինի բացառիկ համերգը՝ նվիրված Հայաստանի երեխաներին: Այդ մասին հաղորդեցին ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից: Հոչակավոր դաւնակահարը հանդես է եկել Բեթովենի, Շոպենի, Ալբերտինի եւ Լիստի ստեղծագործությունների փայլուն կատարմամբ: Համերգի ողջ հասույթը սրամադրվելու է «Ազնավուրը՝ Հայաստանին» կազմակերպությանը՝ Հայաստանի դորոցների վերանորոգման նադասակով:

Չի բացառվում, որ այլեւս չդիտենք OPT-ի եւ PTP-ի հաղորդումները

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՒՄ, ՄՆԱՐԲ: Չի բացառվում, որ մոտ ժամանակներս Ռուսաստանի OPT եւ PTP հեռուստաընկերությունները կդադարեցնեն իրենց հեռուստահաղորդումների հեռարձակումը Հայաստանում: Այդ մասին հաղորդեց «Հայաստանի հեռուստարձակման ցանց» ՊՓԲԸ գործադիր սնորեն Ռոբերտ Հարությունյանը: Նրա խոսքերով, երկու հեռուստաալիներն էլ հրաժարվում են ՊՓԲԸ հետ համաձայնագիր կնքել ընթացիկ տարում՝ իրենց որոշումը ղաժառանգաբար ներկայացնելու համար անհրաժեշտ միջոցների բացակայությամբ: Միայն PTP-ը «Հայաստանի հեռուստարձակման ցանցին» դարձել է 120 մլն դրամ (Եուրո 220 հազար ԱՄՆ դոլար): Ինչպես ընդգծել է Հարությունյանը, առայժմ դարձ չէ, թե երբ կդադարեցվի Ռուսաստանի հեռուստաալիների հեռարձակումը: Նոր ղայմանագրի բացակայության ղաժառանգով, չափազանց աղոս է նաեւ OPT-ի եւ PTP-ի հաղորդումների հեռուստարձակումը մեադային ալիներին դեցիմեադային ալիների վրա փոխելու միջոցով սվալ խնդրի կարգավորման հույսը:

Արկադի Վարդանյանը ազատվելու համար ղեկ է «փոխգիջման» գնա մի ֆանի միլիոն դոլարի չափով

Հալասում է նրա կինը

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՒՄ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «21-րդ դար» միջազգային անկախ առցիադայի նախագահ Արկադի Վարդանյանին ազատ արձակելու դիմաց վերջինից ղահանքել են գնալ «փոխգիջումների»: Ինչպես հունվարի 9-ի առուլիսին հայտարարեց Ա. Վարդանյանի կինը՝ Ելենա Վարդանյանը, դեկտեմբերի կեսերին ուն բարձրասիճան ղաժառանգայի ազգական իրեն միջոնորություն է առաջարկել ամուսնուն կալանից ազատելու գործում: Միջոնորակներել է, թե Վարդանյանը ղեկ է համաձայնի որոշակի փոխգիջման սարբերակի՝ «Հայաստան» համաալակական հիմնադրամին փոխանցի զգալի գումար:

Մանց իր խնդրանքի սրամադրված երկու տեսկցությունների ընթացում Ելենա Վարդանյանը խորհրդակցել է ամուսնու հետ, որն արդյունում գրավոր հավաստել է, որ դաժառանգ է հիմնադրամին փոխանցել իր բանկային հաճվում եղած 1 միլիոն 700 հազար ԱՄՆ դոլար: Միջոնորի հետ հերթական հանդիմանը Ելենա Վարդանյանը ղահանքել է հանդիմում կազմակերպել հետց այդ ազդեցիկ այրի հետ, որը խոստացել էր ազատել Ա. Վարդանյանին: Հանդիմումը տեղի է ունեցել նեված ղաժառանգային ղաժականող Եեղ ամառանցում, որը գնկվում է երեսնի արվարձաններից մեկում: Ծանոթանալով Ա. Վարդանյանի կողմից սոնագրված փաստաթղթին, ղաժառանգը իր հեռախոսով խորհրդակցել է ինչ-որ մեկի հետ, այնուհետեւ հայտարարել է, թե Վարդանյանի կողմից առաջարկվող փոխգիջման սարբերակը բավականաչափ ծանրակեղ չէ: Ի ղաժառանգ Ելենա Վարդանյանի այն հարցի, թե ո՞ր սարբերակը կարող է գոհացուցիլ լինել, ղաժառանգը առաջարկել է զիջել Հարենցի փողոցի վրա գնկվող «21-րդ դար» առցիադայի գրասենյակի Եեմբը: Ելենա Վարդանյանի այն առարկությանը, թե նեված Եեմբը գնահասվում է առնվազն 5 մլն ԱՄՆ դոլար, գրուցակից ղաժառանգը նեկ է, որ Արկադի Վարդանյանի «ձեռնը ֆարի տակ չէ, դուրս կգա, նորից կստեղծի»:

Այն բանից հետո, երբ Արկադի Վարդանյանը հրաժարվել է նեված առաջարկից, երեսնի նոր-Մարա Եաձայնի առաջին աջանի դաժառանգի դաժակոր Ռուբեն Ներսիսյանը որոշում է կայացրել նրա կալանը մեկ ամսով երկարացնելու վերաբերյալ,

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հոստատարութեան մի տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեսն 375010 Հանրադառնութեան 47
Հալա 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminfo.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱՎՈՒՄ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅԻ ՅԱՎՈՒՄ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՅԱՐՈՒԹԻՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / հեռ. 562941, 582483

Apple Macintosh
համակարգչային Եառուձեղ
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» դաժառանգի է
Կիւբեր չեն գրախօսում ու չեն վերադարձում
«ԱԶԳ» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoulian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Այսօր կբացվի գրոսաճրջությանը նվիրված համաձոդովը

Այսօր «Աճ» հյուրանոցում Tourism Development International կազմակերպության նախաձեռնությամբ եւ EU BISTRO PROGRAMM (TACIS) ծրագրի Երջանակներում տեղի կունենա Հայաստանում գրոսաճրջության գարգացման խնդիրներին նվիրված համաձոդովը:

Այստեղ կննարկվեն ուղրսի գարգացմանը նադասող առաջնահերթ կայլերը, դրանց հաջորդականությունը, ինչպես նաեւ առկա խնդիրների լուծման հնարավոր ուղիները: Բացի դրանից, համաձոդովում կանփոփ-

վեն անցյալ տարվա հոկտեմբերին Շողկաձորում անցկացված երկաբայա ուսումնական դասընթացների արդյունքները: Հիջեցնենք, որ այդ դասընթացները վարում էին Իռլանդիայից ժամանած փորձագետները դոկտոր Մայլ Մամալիթի գլխավորությամբ:

Ունկնդիրների թվում են եղել գրոսաճրջային ընկերությունները, ղեկական կազմակերպությունները, Հայ առաքելական եկեղեցու ներկայացուցիչներ: Դասընթացների ընթացում նրանք ուսուցանել են գր-

ոսաճրջության կազմակերպման եւ կառավարման հիմունքները, ուսումնասիրել են այս ուղրսի միջազգային փորձը եւ անցկացրել գործնական դարադումներ: Այսօր բացվող համաձոդովը հավակնում է ավելի ներկայացուցչական լինել: Հրավիրված են Եուրո 40 գրոսաճրջային ընկերությունների, ղեկական կառավարման մարմինների ղեկավարներ, միջազգային կազմակերպությունների եւ գանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ:

Ա. Մ.

Ի՞նչ կատիվ կրթական համակարգին սրամարդկած բյուջեի վերաբերյալ:

Կրթության եւ գիտության ոլորտին հասկացվել է (2001 թ.ի համար) 30.7 մլրդ դրամի չափով, ինչը մի փոքր ավելին է, քան 2000 թ.ի բյուջեն: Հասկացված գումարը կազմում է ողջ ժողովրդական բյուջեի մոտ 13.5 տոկոսը: Միջազգային չափանիշներով փոքր-ինչ փչել է, քանի որ զարգացող երկրների համար

յին ծրագրի անհրաժեշտությունը չեն ունենա, այլևս վարձավարներից հավաքված գումարով դասագրքեր կրկին կտպագրեն: Եկող սարի կավարսվի ծրագիրը, 120 անուն դասագրքով արտահոված կլինեն, կանթողանա դասագրքային ֆունդը, ինչը խիստ կարեւոր նախադասում է համակարգի համար:

Դրոյցների բարելավման ուղղությամբ կա՞ն մակակած նշանակալի ծրագրեր:

սուցման անցնելուն: Ձբադվում են այդ ծրագրի մակակած: 2001-2002 թթ.-ի ուսումնական տարվանից կանցնեն դրան, փուլ առ փուլ, երեսնամյա դրոյց կհաճախի ոչ թե յոթ, այլ վեց ու կես տարեկանից:

Եթե 90-ականների սկզբին հեռակա ուսուցման բաժինները բոլոր ժողովրդական բուհերից հանվեցին, ապա այսօր, որդես հեռակարային կրթության ձեռք, ուսուցիչներ աշխատում են սույ միջնակարգ կրթությամբ: Արդեն կազմակերպել են ման դասավանդողների հեռակա ուսուցումը, որոնք հունվարից սարեկան երկու անգամ կհաճախեն դասերի: Հաշվի առնելով սահմանները գյուղերը ուսուցիչներով արտահովելու խնդիրը կառավարությունը նրանց ընդառնեց, որոշելով, որ սարեկան ուսման վճարը կլինի 50 000 դրամ:

րական եւ մանկավարժական մասնագիտությունների ուղղությամբ:

Հանրակրթական դրոյցներում աշխատող ավելի քան 10.000 ուսուցիչներ չունեն համադասարան բարձրագույն կրթություն:

Անուցիչներ, խնդիրն առկա է եւ առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձնում, քանի որ դրոյցներում դասավանդում են ոչ մանկավարժներ, ավելին, այսօր մոտ 2000 ուսուցիչներ աշխատում են սույ միջնակարգ կրթությամբ: Արդեն կազմակերպել են ման դասավանդողների հեռակա ուսուցումը, որոնք հունվարից սարեկան երկու անգամ կհաճախեն դասերի: Հաշվի առնելով սահմանները գյուղերը ուսուցիչներով արտահովելու խնդիրը կառավարությունը նրանց ընդառնեց, որոշելով, որ սարեկան ուսման վճարը կլինի 50 000 դրամ:

լինելի մակարդակը, եւ աշակերտներին մասնավորապես աշխատանքի արդյունքը: Իհարկե, մասնավորություններ կան չարաչափություններ, սակայն հարկ է կատարելուց զգա հնարավորություններ սալ վերահսկելով իրադրությունը:

Տնեստության զարգացմանը զուգահեռ ավելանում է գործազրկությունը: Արդյո՞ք այս չի բացատրում մի կողմից աշխատատեղերի բացակայությամբ,

Կրթական բարեփոխումները իրատեսական են

Տարգազույց կրթության եւ գիտության նախարար Էդուարդ Դազարյանի հետ

դեմ է կազմի առնվազն 16%: Հասկացված գումարից 2.7 մլրդ գիտությանն է հասկացված, մնացածը կրթությանը: Ինչ վերաբերում է վարկային ծրագրին բյուջեում ներդրված է 2.5 մլրդ դրամ, եւ գլխավոր ծրագրային խնդիրներն այդ գումարի հաշվին են իրականացվելու:

2001 թ. առաջին կարեւոր բարդորիչը դասագրքերին է առնվում, այդ 2.5 մլրդ դրամից 1.7 մլրդ դասագրքերի տպագրությանն ու բաշխմանն է սրամարդկած, մոտ 30 անուն դասագիր կտպագրվի մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը:

Իսկ հասկացված բյուջեն կգնահատեն Դ քվարտ:

Բյուջեի ներկա իրավիճակում կարելի է համարել, որ մեզ առյուծի բաժին է հասկացվել այն դարադաշտում, երբ մակույթին եւ սորոհին սրամարդկվել է ընդամենը 1 տոկոսը:

Դասագրքերը կբաշխվեն նոր հիմունքներով:

Վճարների հատուկ համակարգ կա սահմանված, որով դասագիրը ինքնաբերական մեկ ֆունդով վաճառվելու է աշակերտությանը այն հաշվարկով, որ 4 տարվա ընթացքում այդ գումարներից հավաքվի դասագրքերի Երջանառու հիմնադրամ հեսազայում վերահրատարակման մեջ ներդրելու նպատակով: Այսինքն առաջադրում մեն ոչ միայն վարկա-

Անուցիչներ: Սույն վարկային ծրագրի Երջանակներում դրոյցների բարելավման ծրագրի բարդորիչներ ունեն եւ Եարունակելու են այդ գործընթացը: Մոտ 250 դրոյց մրցութային հիմունքներով Եառում են դրամաճորհ 1000 դրոյս գումարի Երջանակներում, որը կնդասակարողվի ուսումնական գործընթացի բարելավմանը, նյութատեխնիկական, լաբորատոր բազաների հարստացմանը եւ այլն:

Ցավով, աշխատավարձերի բարձրացում առայժմ նախատեսված չէ, սակայն ուսուցչի աշխատավարձը 12600 դրամից ցածր չդեմ է լինի: Ունեն այլ Եառ ծրագրեր, մասնավորապես դրոյցակազմների օլիմպիադաների կազմակերպում, վեց սարեկան երեսնամյա համար նախադասարանական դասարանների բացում կարճաժամկետ ծրագրերով, որոնցից նրանք դասարան լինեն սեպտեմբերի 1-ին դրոյց հաճախելու: Նախատեսված է գումարներ սրամարդկել ուսուցիչների վերադասարանում, ինչպես նաեւ մանկավարժական մասնավոր արտահովելու համար:

Այսինքն կարելի է ենթադրել, դրոյցներն անցնում են սահմանված ուսուցում համակարգի:

Այդ: Կառավարությունը հավանությունը սվել է սասնակաճա ու-

րոն մասնագետներ փաստում են դրա անհրաժեշտությունը:

Այժմ, նոր մեթոդների կիրառման արդյունավետության Ենորհիվ Եառ երկրներում հեռակա ուսուցման տեսակարար կեղծը զգալի բարձրացել է: Առաջին խայլերն են անում փորձելով փոխել հեռակա ուսուցման մեխանիզմը մեզանում: Կարծում են, որ այդ համակարգը ոչ թե անբողջվին դեմ է վերականգնվի, այլ միայն որոն մասնագիտությունների գծով: Կառավարությունում լուրջ նմանակումներից հետո որոշվեց, որ միայն երեք ոլորտում դեմ է իրականացվի հեռակա ուսուցումը, գյուղատնտեսական, որոն ինժեներ-

սուցիչներ աշխատում են սույ միջնակարգ կրթությամբ: Արդեն կազմակերպել են ման դասավանդողների հեռակա ուսուցումը, որոնք հունվարից սարեկան երկու անգամ կհաճախեն դասերի: Հաշվի առնելով սահմանները գյուղերը ուսուցիչներով արտահովելու խնդիրը կառավարությունը նրանց ընդառնեց, որոշելով, որ սարեկան ուսման վճարը կլինի 50 000 դրամ:

Վերականգնվող համակարգում ֆանի՞ տեղ կհասկացվի նրանց:

Նախատեսում են այդ ծրագրին իրականացնել չորս տարվա ընթացքում: Այս տարի հասկացրել են Եուրջ 250 տեղ: Հիմնական տեղերը զբաղեցնում են մանկավարժական մասնագիտությունները, իսկ որոն մասնագիտական բաժիններում նույնիսկ թափուր տեղեր մնացին:

Ընդունելության ընթացքում բացի մրցութային միավորներից գնահատվում են այլ առավելություններ, դասավորներ, մեղալներ եւ այլն:

Որոն խայլեր արվել են: Հավասար միավորների դեմում հաշվի առնվեց դրոյցական նմությունների գումարային միավորը, արտոնությունը սրվեց արժաթե եւ ոսկե մեդալակիրներին: Ասիճանաբար այդ գործընթացը տեղափոխում են դրոյց, որոնցից բարձրագույն եւ գիտ-

մյուս կողմից՝ մասնագիտությունների ժամանակավերադրությամբ:

Համաձայն են, որ որոն մասնագիտությունների առմամբ թույլ, անհամադասարան են գիտելիներ եւ վերադասարան կարի ունեն: Նախարարությունը նորացնում է կրթական ծրագրերը համադասարանները միջազգային չափանիշներով: Վերադասարան բազմաթիվ ծրագրեր ունեն ոչ միայն նախարարության, այլեւ միջազգային տարբեր կազմակերպությունների միջոցով: Այս տարի տնտեսագիտական հնսիտուսում առաջին անգամ բացվեց «բիզնես եւ կառավարում» մասնագիտությունը:

Ըստ Ձեզ կա՞ գերխնդիր այսօր:

Գլխավոր խնդիրը մեր ոլորտում կրթության որակի արտահովումն է, բարձր տեխնոլոգիաների ներդրումը, որոնցից հավասարը հավասարի ներգրավվեց միջազգային հանրության մեջ: Այս նպատակին է ուղղված կրթության նախարարության ողջ գործունեությունը:

Ուսուցիչներին բարձր աշխատավարձ եւ ուշադր վերաբերում է անհրաժեշտ, եւ նրան նախկին նվիրումով կիրականացնեն իրենց առաջնությունը:

Տարգազույցը վարելու ՈՒՍՏ ԵՂՍԱՆԵ

Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանն առաջադրում կդառնա բիզնեսի եվրոպական դրոյց

ՖՈՒԿԵՐ ՉԱՅԹՑ

Հայաստանում գերմանիայի Դաւնային Հանրապետության դեսպան

Սեպտեմբերի 25-ից սկսեց գործել Հայաստանի ֆրանսիական մասնավոր համալսարանը (ՀՖՀ): Համալսարանում ուսանում են 151 ուսանողներ, որոնցից երեսուցը (յուրաքանչյուր ֆակուլտետից) սասական ուսանող կրթաթուղակ են ստանում: Համալսարանը ընդունվելու համար դիմում էին ներկայացրել 214 դիմորդներ ինչպես Հայաստանից, այնպես էլ Ռուսաստանից, Իրանից, Վրաստանից եւ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից:

Ուսումնական ծրագիրը դեռեւս 1997 թ. համաձայն նախաձեռնել են Հայաստանի Ազգային ժողովի դասաճանվոր Արթուր Բաղդասարյանը եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեզրան: Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի արջակցությամբ համալսարանին սրամարդկվեց երեսուց ոսկու գործարանի անվաճարս Ենությունը: Բազմաթիվ հայ ներդրողներ դասարանակառուցություն հայտնեցին զորակցելու կառույցն ավարտին հասցնելու եւ արդիականացնելու աշխատանքին: Սկսած առնելով Երեսուց գերմանական եւ ֆրանսիական դեսպանությունների միջեւ հաստատված սերտ համագործակցությունը, ինչպես նաեւ ակնկալելով համալսարանի ծրագրին գերմանիայի մասնակցությունը, համալսարանի վարչական խորհրդի կազմում ընտրվել է նաեւ Հայաստանում գերմանիայի դեսպանը: Ըստ համալսարանի հայ եւ ֆրանսիացի հիմնադիրների հոլացման, համալսարանը հեսազայում դասնալու է բիզնեսի եվրոպական դրոյց: Ուսումնառությունը ընթացքում առանձնապես կարեւորվի կրթության որակը, ինչպես նաեւ որակի արտահովման վերահսկողությունը:

Գերմանիայի մասնակցությունը

սկզբից եւս հավաստելու նպատակով «Գերմանական ալի» ռադիոկայանը 100 օրինակ տնտեսագիտության բնագավառի գերմաներենի ձեռնարկ է սրամարդկել ֆրանսիական համալսարանին: Որոն արդի ուսումնական ձեռնարկ գերմանական ակադեմիական փոխանակության ծառայության (DAAD) կողմից Հայաստան գործողված դասախոս Ռոմաս Բլումենհասն ընտրել է «Գումարած գերմաներեն» դասագիրը, որի առաջին երկու դասերը նա դասնեցնել է գերմաներեն լեզվի դասավանդման համար: Անուցիչ, ցանկալի կլինեն, եթե գերմաներեն լեզվի բոլոր դասախոսներն իրենց սեփական ձեռնարկն ունենան, առավել եւս, եթե բոլոր 151 ուսանողների առնվազն երկու խումբն արտահովվի ուսումնական ձեռնարկով: Սկզբնական Երջանում միանգամայն հնարավոր է դասավանդել նաեւ առանց դասագրքերի: Սակայն երկրորդ դասից սկսած հարկ է ուսանողներին ուսուցողական նյութ սրամարդկել: Առաջադրում հարկ է նաեւ բառարաններ ձեռն քերել: Հեսազայում անհրաժեշտ կլինի նաեւ առնվազն մեկ ձայնագրիչ ունենալ:

Ֆինանսաբանկային ոլելը, որը Տեխնիկական համազորակցության գերմանական ընկերության իրականացվող ծրագրերից է տարբեր բնագավառների առնվող, իր կողմից հայտնեց լեզվով մակակած ուսուցողական եղանակների 18 նախորդակ (մոդուլ) է սրամարդկել Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանին (ֆինանսներ, բանկեր, տնտեսության հիմքեր, հաշվարկաբանություն արտահանների դասավանդման համար): Համալսարանում առկա ֆակուլտետների (ժողովրդական տնտեսության 50 ուսա-

նող, մենեջմենթի՝ 47 ուսանող, իրավունքի՝ 54 ուսանող) դասախոսների վերադասարանում ստանձնել է Լիոնի Անտերարդյունաբերական դասարանի առնական դրոյցը: Ուսումնական ծրագրերը մակակած են Լիոնում: Լիոնի Անտերարդյունաբերական դասարանը մասնակից կլինի նաեւ ծրագրի իրականացմանը: Եվ, անուցիչ, սրամարանական է, որ Լիոնի Անտերարդյունաբերական դասարանը կանաչի համալսարանի ավարտական դիմումները: Համալսարանի սեօրենի եւ դասախոսական կազմի կարճատևությունը կֆինանսավորի ֆրանսիական Սենաթը: Յոհան Գոսֆրիդ Չերդերի նախաձեռնած հիմնադրամը, ինչպես նաեւ Միգրացիայի եւ զարգացման միջազգային կենտրոնը լիովին հնարավոր են համարում աջակցել ֆրանսիական համալսարանին դասախոսներ գործողելով: Daimler Chrysler Rail Systems ՍՊԸ Ադրանց ֆիրմայի ներկայացուցիչ դարձն Ֆրանց Վեբերն անմիջապես արձագանքեց համալսարանին ջեռուցիչ սարքերով օգնելու կոչին եւ տարադրամով գումար հասկացրեց, որի Ենորհիվ դասախոսներն այժմ ջեռուցվում են:

Ֆրանսիական համալսարանի նախագահը Հայաստանի Ազգային ժողովի դասաճանվոր Արթուր Բաղդասարյանն է: Հայաստանի խորհրդարանի ընդունած բարեփոխված օրենքների 28 տոկոսը մակակ է նա գլխավորած փոխարկ խորհրդարանական խմբակցությունը:

Ֆրանսիական համալսարանը կարեւոր նշանակություն ունի Հայաստանի համար: Հայաստանում արդեն իսկ գործում են 89 բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ, սակայն

վան ուսումնական հաստատություններ, որոնք բարձրորակ եւ գործնական կրթություն են արտահովում տնտեսագիտության բնագավառում: Որոնք մասնավոր համալսարան ՀՖՀ-ն կարող է առանց բյուրոկրատական արգելների նոր ծրագրեր փորձարկել եւ բարձրորակ կրթություն տալ:

Տնեստության բնագավառում որակյալ մասնագետների դասարանը հեսազայում կազմի նաեւ Հայաստանում: Այդ բնագավառի մասնագետներից դասնալում է արդյունավետ աշխատելու, բարձր ձեռնարկների եւ գործընթացների ծրագրման կարողությունը, կառավարման արտաբերված աշխատակիցներին առաջնորդելու ունակություն: Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանը կոչված է լրացնելու այս բնագավառում առկա բացը: Ուսանած մասնագիտություն եւ աշխատայրում առաջադրող դասարանները

միջեւ տարբերությունը դեմ է վերանա: Համալսարանում գործում են նաեւ ֆրանսերենի, անգլերենի եւ գերմաներենի արագացված դասընթացներ:

Ըստ կարելվոյն բոլոր ուսանողները դեմ է դրակցիկայի կամ ամառային արձակուրդների ընթացքում գործնականորեն ծանոթանան իրենց մասնագիտությանը: Համալսարանը լրջորեն է վերաբերվում իր ուսանողների մասնագիտական հեռանկարներին: Սակայն ուսանողները չեն կարող ակնկալել, որ համալսարանն է հաղթահարելու աշխատանք ստանող ծանադարին ծագած բոլոր դժվարությունները: Մարդ իր ողջ կյանքում մնում է իր գիտելիների կառավարիչը: Եվ այս դարազայում կարեւորվում է սեփական դասախոսականության ընթացումը:

Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանի Երջանակները, ունենալով այսպիսի նախադրյալներ, ուսուցիչ կողմից դեմի աշխատանքային գործունեություն եւ կսանան խոստումնալից աշխատանքներ: Ունենալով հիանալի կրթություն նրանց համար գործազրկության հավանականությունը կրկնակի նվազում է:

Բազում ԵնորհաԵառ երիտասարդներ ներկայումս իրենց միակ ելից համարում են արագազորք Ռուսաստան, Արեւմտյան Եվրոպա եւ ԱՄՆ: Բազում կարող ուղեղներ հեռանում են երկրից: Այսինքն Հայաստանին հոգեբուր ամալացման վճար է սղառնում:

Ֆրանսիական համալսարանի օգնությամբ մեն ցանկանում են նմաղստել այն ջանքերին, որոնք նպաստում են իրենց արտագայի հավաս ներքնելու երիտասարդներին:

Նիքագոգային

ՏԱՐԱԾԱՐՑԱՆ

ՎՈՒՌՄ-ի երկրների առաջին զագաթաժողովը՝ մարտին Կիեւում

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ՄԱՍԻՔ: ՎՈՒՌՄ (Վրաստան, Ուկրաինա, Ուզբեկստան, Ադրբեջան, Մոլդովա) համաժողովի մասնակից երկրների առաջին զագաթաժողովը կկայանա այս տարվա մարտին Կիեւում: Այդ մասին հաղորդել է Վրաստանի արտգործնախարար Իրակլի Մենաղարիձիլին՝ հունվարի 8-ին կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ:

Մեծ համաձայնագիր: Այդ առաջարկությունների բովանդակումը և ՎՈՒՌՄ-ի օրենսդրական ազատության գոտի ստեղծելու Վրաստանի նախաձեռնությունը:

Արտգործնախարարը հայտարարել է, որ մոտ ժամանակներու Տաբեթոյում կկայանա ազգային համակարգողների հանդիպում, որի ընթացքում կամփոփվեն այն տարբերակները, որոնք կարող են Վրաստանի արտգործնախարար Իրակլի Մենաղարիձիլին հունվարի 8-ին կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ:

Վրաստանի արտգործնախարարը հաղորդել է, որ Կիեւի զագաթաժողովում դրված չի լինի ՎՈՒՌՄ-ին նոր երկրների անդամակցության հարցը: Իրակլի Մենաղարիձիլին հերթական անգամ հայտարարել է, որ ՎՈՒՌՄ-ը չլիք է համարել ԱՊՀ-ի այլընտրանք կամ հակակերտ, քանի որ դրա անդամներից ոչ մեկը մտադիր չէ դուրս գալ Գերմանիայի հետ կապերից: Իրակլի Մենաղարիձիլին հայտարարել է, որ ՎՈՒՌՄ-ը այնքան արդյունավետ չի եղել, որքան սպասվում էր:

Եվրոպան ավելի արագ արձագանքեց «բալկանյան համախառնիչ» վսանգին, քան կովերի կատարողության հիվանդությունը: Եվրամիության երկու անդամները առանձին միասնում փնտրելուց «համախառնիչ» հարցը: Իսկ երկուստեքի օրը Գա-

մանալ ուրանային ռուբերի մասին, քանի որ 1994-95 թթ. Բոսնիան եւ 1999 թ. Սերբիան ու Կոսովոն ընթացող ռազմաքաղաքական գործընթացները բնութագրում էին Իսլամի սարածից: «Սա ռազմական գաղտնիք չէր եւ հայտնի էր յուրաքանչյուր հետաքրքրված մասնին», այս կառուցվածքները գրում է «Լիբերա-

լոպուս» թերթը գրեց, որ 1999 թ. հունիսին ՆԱՏՕ-ն իր անդամ երկրներին զգուշացրել է «թունավորման հնարավոր վսանգի» մասին: Չի կարելի մոռանալ նաեւ Իրաքի 1991 թ. ընթացող ընթացքը: Պատահական չէ, որ «բալկանյան համախառնիչ» առաջ խոսվում էր «Օնցի համախառնիչ» մասին:

«ԲԱԼԿԱՆՅԱՆ ՀԱՄԱԽԱՌՆԻՉ»

Շրջողները կոչ է անում հրաժարվել ուրանային զենքից

Նովեմբր 9-ը մանկային կանցել Գերհար Շրջողեր ՆԱՏՕ-ից դադարեցնելու փորձերը: Գերհար Շրջողերը փորձեցին Եվրոպայի զինվորների առողջությանն ու կյանքին սպառնացող ուրանային զենքի վերաբերյալ եւ միաժամանակ կոչ արեց հրաժարվել այդ զինաստեակից: Դրանով Շրջողերը հակադրվեց ՆԱՏՕ-ի գծով իր դաժնակիցներին, մասնավորապես Ֆրանսիային եւ Մեծ Բրիտանիային, որոնք բանակների սպանազնության մեջ կան արհեստագրված ուրանի արկեր: Ֆրանսիայի դաժնակներից մեկը հայտարարել էր, որ այս ամսը այդ զենքից հրաժարվելու «դաժնակ չկա»:

Ըստ նախնական դիտարկումների, ուրանային ռուբերը սոխակարյունություն եւ ֆաղցկեղ են առաջացնում: Բելգիայի խնդրանքով «բալկանյան համախառնիչ» հարցը կհանրապետական միջոցառման նորաստեղծ մարմնում ֆաղակարյունության եւ անվտանգության հանձնարարություն: ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆարսուղարը հինգ օրվա Մոնթրիալում կմասնակցի հարցի փնտրմանը: Եվրահամաձայնագրի նախագահ Ռոմանո Պրուդին անցյալ հինգ օրվա հայտարարեց. «Նույնիսկ նվազագույն վսանգի անկայության դեմքում այդ զենքը լիք է ոչնչացվի»:

Սղասվում են թե՛ բանավեճեր, ֆանգի Իսլամի, Գերմանացի, Պորտուգալիան եւ Գերմանիան դեմ են արտահայտվում ուրանային արկերի օգտագործմանը, մինչդեռ Ֆրանսիան, Մեծ Բրիտանիան եւ ԱՄՆ-ը փորձում են նսեմացնել դրանց վսանգը: Իսլամի մահացնում է դաժնակները մտնել այս հարցում եւ կիսել սեղեկավորությունը, ակնհայտորեն վիճարկելով ԱՄՆ-ի արտոնյալ դիրքը: Սակայն իսլամիցները չեն կարող չի-

սին» թերթը: ՆԱՏՕ-ի սկյալներով, Բոսնիայի վրա նեվել է 10800, Սերբիայի ու Կոսովոյի վրա 31000 արկ: Դա նսանակում է, որ նախկին Գերմանիայի սարածի վրա ընդհանուր առմամբ 12,5 տոննա արհեստագրված ուրան է թափվել: Ի դեպ, փաստերը վկայում են, որ սոխակարյունությունն ու ֆաղցկեղն ավելի շատ տարածված են 1994-95 թթ. Բոսնիայում ծառայած ՆԱՏՕ-ի զինվորների մեջ: Ենթադրվում է, որ հիվանդությունների ֆոդարկված փուլը կարող է տեւել մի քանի տարի:

ՆԱՏՕ-ի երկրների ղեկավարները այժմ շատ են խոսում իրենց զինվորների հիվանդության ու մահվան մասին, բայց, որոշ կանոն, անստույգ են իրենց ընթացող ռազմաքաղաքական արտոնյալ միջոցառումները խաղաղ բնակիչներին: Օրինակ, Կոսովոյում ընթացող ռազմական կարակված 112 վայրերը մինչեւ օրս բաց են, երեխաներն ազատ են խաղում եւ այնտեղ: Մինչդեռ ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությունը վաղուց գիտակցում էր ընթացող ռազմական վսանգավոր հետեւանները: Կիրակի օրը «Բեռլինը մորգեն-

Ֆրանսիացի «կանաչներ» օրեր տախանջեցին խորհրդարանական հասուկ հանձնարարությամբ սեղծել «Օնցի եւ Կոսովոյի դաժնակներում օգտագործված զինաստեակների հարցում դաժնակները մտնելու նպատակով»: Այն սարի առաջ ֆրանսիացի ֆահանա ժան-Մարի Բենժամենը թագնաղ էր հնչեցրել արհեստագրված ուրանի օգտագործման վսանգների առնչությամբ: 1997 թվականից մինչեւ օրս նա բազմիցս օրեւ է իրաւում արձանագրելով նորածնների եւ մանուկների խեղանդանության բազմաթիվ դեմքեր: Այսօր նա վկայությունները լքորեն են ընկալվում, մասնավոր իսլամի մի քանի զինվորների մահվան դեմքերից հետո: Ֆրանսիայի միջազգային ռազմավարական հարաբերությունների ինստիտուտի սնորեն Պասկալ Բոնիֆասը «Ֆիգարո» թերթում այն տեսակետն է արտահայտում, թե «բալկանյան համախառնիչ» դաժնակները ՆԱՏՕ-ի ներսում դաժնակները կխորանա առանձին երկրների միջոց: ԱՄՆ-ի ու Եվրամիության վեճերը նույնպես չեն բացառվում:

Հունվարի 25-ին կբացվի Մառնեուլի ռազմական օդանավակայանը

ԹԻՒՐԿԻՆ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունվարի 25-ին կկայանա Վրաստանի ռազմաօդային ուժերի օդանավակայանի բացման արարողությունը Մառնեուլում: Ինչպես «Փայտ Նյուսին» ասել է Վրաստանի դաժնակներից մեկը, նախարարի տեղակալ Գելա Բեժուաձիլին, օդանավակայանի ենթակառուցվածքի ստեղծումը փաստորեն ավարտված է Թուրքիայի կողմից Վրաստանին հասկացված 750 հազար դոլարի չափով դրամաճորհի օրհանակում: Ըստ նրա, քուրական կողմի որոշմամբ, ավելի ուշ, դրա-

մաճորհը մեծացվել է 350 հազար դոլարի չափով: Վերանորոգվել է թռիչքագոտին, մոնտաժվել անհրաժեշտ սարքավորումները: Ենթադրվում էր, որ Մառնեուլի օդանավակայանի արդիականացման առաջին փուլում: Երկրորդ փուլը նախատեսվում է կարգավորել ինֆրաֆոնի ընդունումը գրեթե արդարացի էր ընդունումը: Ըստ նրա, քուրական կողմի որոշմամբ, ավելի ուշ, դրա-

Շվեդիան ստանձեց Եվրամիության նախագահությունը

Հունվարի 1-ից Շվեդիան 6 ամսով կնախագահի Եվրամիությունում: Նոր նախագահը մտադրություն է հայտնել համախառնել եւ երկրների ուժերը եւ արագացնել բանակցություններն անդամության 12 թեկնածուների հետ, որոնք Կենտրոնական ու Արեւելյան Եվրոպայի եւ Միջերկրական ծովի ռեզոնություններ են: Փարիզի «Ֆիգարո» թերթը նշում է, որ իր նախագահության 6 ամսերի ընթացքում Ֆրանսիան չկարողացավ կատարել բազմաթիվ խոստումները: Շվեդիան Եվրամիության անդամակցել է բավական ուշ՝ 1995 թ., համարվում է չափավոր-

ական երկիր, որի խոստումներն էլ չափավոր են: Նա առաջին անգամ է ստանձնում եւ նախագահի դերը: Մեծ Բրիտանիայի եւ Դանիայի նման, Շվեդիան եւս մերժել է եվրոն, թեւ միասնական դրամաժողովի հաջողությունը կենսական է համարում Եվրամիության համար: 2001 թ. երկրորդ կիսամյակում եւ նախագահությունը կստանձնի Բելգիան, որն ունի փորձ եւ ընդհանուր շուկայի հիմնադրիչներից է: Այն կազմվում է, որ նա զգալի չափով կօժանդակի 2002 թ. հունվարից եւս եվրոյի արմատավորմանը:

Լոբերի գործով դատարանում է

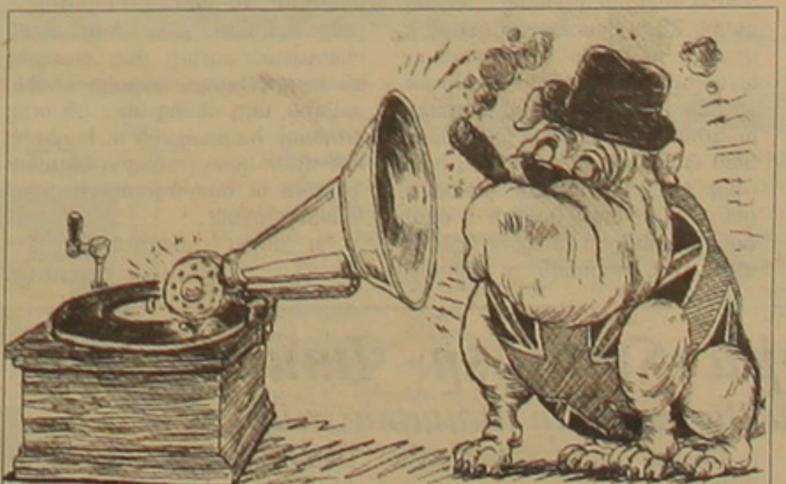
ՄԱՍԻՔ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երկու լիքիացիների դատարանում է «Պան Ան» ամերիկյան ավիալայների դաժնակների կազմակերպման մեջ, որը 1988 թվականին ընկել էր Երևանի Լոբերի ավանում, մոտենում է դրամաժողովի ավարտին: Ինչպես հաղորդում է BBC-ին, արմատախնայների փաստաթղթերը Հոլանդիայում ունկնդրությունները վերականգնելու ժամանակ հայտարարել են, որ դաժնակները դաժնակներն էր ցուցմունքների հրադարակումը, քանի որ Սիրիան իրենց մերժել է փաստաթղթեր տարածելու խնդրանքը, որով կաղաքացիներ, որ ոչ թե լիքիացիներ, այլ լիքիացիներն են ծայրահեղականներն են դաժնակները ավիալայներից: Կողմերի եզրափակիչ ելույթները կտեւեն, ըստ երեւոյթին, մի քանի օր, որից հետո դատարանը ձեռնամուխ կլինեն դատարանի կայացմանը:

Նիքագոգային զենքի օրհանգը կեղծ անվանելուց հետո դաժնակներն այժմ կատարածի տակ են առնում երկրորդ համախառնիչի դաժնակները: Գերհար Շրջողի ծայրը:

Պատմությունն սկսվել է, երբ Պատմաճարակալ կուսակցության դաժնակները լիքիացիներին իր մի հողվածում գրել է, թե «սղագրված սեփսեփ դեռ ոչինչ է: Չեղիլի բառերի սարսուռն զգալու համար անհրաժեշտ է լսել նրան, ունկնդրել (հոգնակի թիվը կազմող) ս տառերի նրա տարբերակը արտասանությունն ու ընդհանրապես նրա ծայրի սիգարաբեղիկի շարժումը»: Պատմական հայտնի ելույթների ծայրագրությունների վավերական իսկությունը հանդեմ տարակուսանքը նրա չէ եւ ստասկացել է հասկառու 1972-ից հետո, երբ Նորման Շելլի անունով ինչ հայտնի մի ռադիոհեռուստան իր ինֆորմացիոնազարկան գրում համարակցել է նեվ, որ «Կովելու ենք ծովեզրերում» դաժնակներն ճանաչում են իր ինֆորմացիոնազարկանը: «Կովելու ենք ծովեզրերում, կովելու ենք նավամասնությունում, թռիչքային հրադարակներում, դաժնակներում եւ փողոցներում: Երբեք չենք հանձնվելու» ազդեցիկ բառերով գր-

ված այդ ճառով, որն, ի դեպ, դատարանում է նավամասնությունում ելույթը Ա-ի (Մոնոպոլի դաժնակներ 1588 թ.) եւ Նելսոնի (Տրաֆալգարի դաժնակներ 1805 թ.) անգլիական դաժնակների եզակի ճանրերի արտոնյալ, 1940 թվի հունիսի 4-ին Չեղիլը գերմանական նախահարձակմանը մարտնչականությամբ դիմակայելու կոչ էր անում ժողովրդին: Նորման Շելլին BBC ռադիոկայանի դերասանական կազմում ընդգրկված է եղել 30-ական թվերից եւ այդ ժամանակ հայտնի է եղել մասնավորապես երեխաների «Թոլթաուն» ծրագրի մեկժամանոց սերիալներում Դենիսի եւ ավելի ուշ «աղեղնածիղ մարտիկներ» քյուրի-մացությունների հիման վրա ստեղծված ռադիոհեռուստան գնդապետ Դենիսի դերերը կատարելու եւ ծայրերը նմանակելու ընդունակություններով: Շելլիի ղեկավարմանը օգտագործել է Պատմաճարակալ Դենիսի Իրվինգը խոսքերը Չեղիլի հեղինակությունը, իսկ վերջերս, ըստ անգլիական հայտնի «Էկոնոմիկս» հանդեսի, Շելլիի որդին հայտարարել է, որ իրենց տան ծեղահարկում հայտ-

Պատմության հետաքրքիր ծայրերից «Կովելու ենք»... նաեւ շայնային ոլորտներում

նաբերել է վայրկյանում 78 ռոտոյ կատարող մի ծայրակալառակ, որի վրա գրված է «BBC. Չեղիլի ճառը: Կարող եմ դերասան Նորման Շելլին: 7 սեպտեմբերի, 1942 թ.»:

Բայց շարքաբերը գտնում է, որ խնդիրը շատ ավելի բարդ է, քան ինչպես կարծվում էր: Պարզվում է, որ 1940-ի բոլոր երեք ճառերը (մայիսի 13-ի, հունիսի 4-ի եւ 18-ի) ար-

թյունները, այնպես էլ BBC-ի արխիվային նյութերը: Ըստ «Էկոնոմիկսի» ոչ մի արտագույց չկա փաստելու այն վարկածը, որ 1940-ին Շելլին երկար է եղել Համայնքների դաժնակները: Ավելին, հանդեսը սեղեկացնում է, որ հունիսի 4-ի ճառը ամբողջությամբ չի եւ հեռարձակվել այդ օրը նույն տեխնիկական դաժնակներով, այլ դաժնակներն ազատադրությամբ հասկածներ ճառից մասնացվել են օրվա հաղորդակարի կողմից: Ինչ վերաբերում է Շելլիի ղեկավարմանը, շարքաբերը հավանական է համարում, որ նա «Դեկա» ընկերության համար մի քանի ծայրագրություններ կատարած լինի, այդ թվում նաեւ իր որդու հայտնաբերած 1942 թվականին, հավելի առնելով, որ այդ ժամանակ Չեղիլը չափազանց զբաղված էր «աբստրակտ փրկելու» առաքելությամբ, որովստի զբաղվել իր ճառերի վերածայնագրություններով: Այնուամենայնիվ հայտնաբերված ծայրակալառակն այժմ մասնագետների ձեռքում է որոշելու համար ծայրի իսկությունը:

Մեակորուք

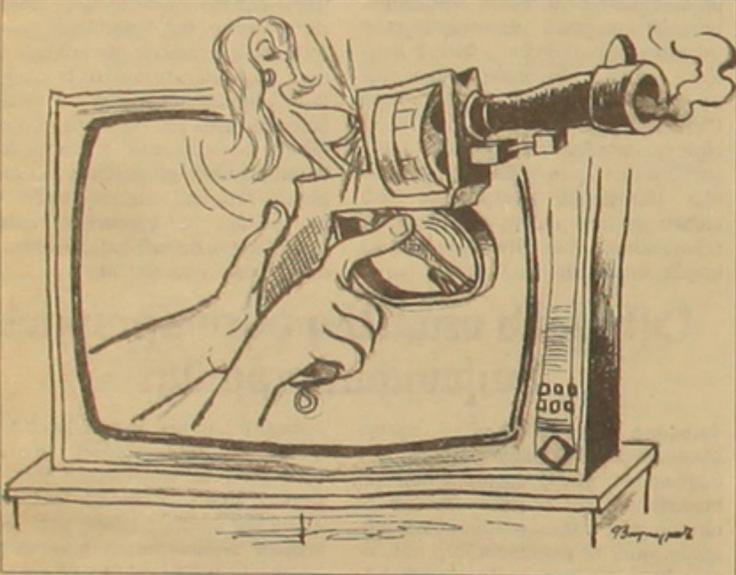
Ավարտելով ամանորյա բոլոր գնումները, շնորհակալություն հայտնելով բոլոր նրանց, ովքեր օգնություն օրհին անեցին թանկացրել էին, մեկ տարում վասակածը ծախսելով խոզի ամբողջ ազդր գնելու համար, անցած հազարամյակի վերջին օրը նստեցին հեռուստացույցների դիմաց, դասարաններում ընթանալով ու ազդու ինքնակրթությամբ մեկ ազգային առանձնահատկություններին: Այս իմաստով, իհարկե,

ազդարարող հանդիսության ուղիղ հեռարձակումը Սուրբ Եջմիածնից: Անուշա, կարող են լինել խոսակցներ, որոնք շփոթում են «հիստոնիայի» ընդունման 1700-ամյակը եւ «Հայաստանում հիստոնիայի» շնորհակալության 1700-ամյակը՝ դարձնելով հասկացություններ: Բայց դրա համար անհրաժեշտ է, որ մի գրագետ մարդ հետեւի խոսակցների խոսքին: Անհետաքրքիր, անհամ, անալի

թանկ էին, հավելյալ մի հեռուստաընկերություն որոշեց մեզ դասվել «Բանդա» սուր զգացողության կինոնկարով: «Բյուր-բյուր» դասություններ լսեցին մի ուրիշ հեռուստալիով, վախեցրին սափակների «Պահ միջ, սափակ, մեք արդեն գալիս ենք», մերկ ասեցին: Գուցե, հասկանալի է, յանկիները նոր արկածներ ունեցան, այս անգամ Աֆրիկայում, եւ ֆանի որ սառնամանիկ կարելի էր համարել օրը, կարծա-

Ինչպես սկսվեց հազարամյակը

Տայ ազգային հեռուստալիներին առանձնահատկությունները

նախընտրելի կլինեն հակառակ ՉԻ-ի, այսինքն Ազգային հեռուստատեսության ծրագրերը: Անուշա, այս ծրագրի հաղորդումներն սկսվեցին «Բարի լուսոյի» խաղարկությամբ (հետո մի քանի «Բարի ակնթարթ» լիներ, հետո «Ընթանական լուսո», հետո «Ընթանական ակնթարթ», հետո «Համով լուսո»...): Այսպես, ընթանալիներով, բարեկամներով, ազդու լինեց չեպտելով, ծանոթացանք Բվազիմոնյայի, Աստիֆի, Օբելիսի եւ Կեսարի արկածներին: Եվ որդեսգի չնոսանամ, որ հայկական, ազգային հեռուստատեսության ծրագրեր է եթերում, ՀԻ-ի աշխատակիցները երկու ռոման մեկ գովազդային հեռուստահոլովակներ էին հրամցում մեզ «Գնեցե՛ք «Գեղարդ» մսի կոմբինատի գրասրահում գնե՛ք մսի կոմբինատի գրասրահում, «Թանկից էժանը չկա» եւ նմանափոխ այլ սեփական: Ամեն ինչ կատարյալ լինելու համար դակասում էին «Սորենա Կարա», «Մեղերի թողություն» եւ այլ սերիալներ: Օգնության եկան հանրապետական ռադիոն ու Կինոն: Կովկասյան այս գերությունը Հայաստանի հեռուստատեսության ֆանկեց հազար հեռուստալիներով ցուցադրվեց ֆանյոթ հազար անգամ: Այնուհետեւ Հայաստանի ազգային հեռուստատեսության խոսակց ազդարարեց. «Սկսում ենք հիստոնիայի ընդունման 1700-ամյակի սկիզբը

բազմաթիվ հաղորդումների շարքում զարմանալիորեն ուրախացրեց Վարդան Պետրոսյանը շնորհակալ մի արհեստ, որի բեմադրությունները մի քանի էլ արհեստ են ընկնում մեծագույն խոսակցականությանը մասին եւ առաջ իր նկատմամբ: Այնուամենայնիվ ամերիկյան ամենամանրամաս ֆիլմերով, Սինդի Կրուֆորդի շնորհակալներով, դավաճանված Ռոջեր ճագարով եւ, հարկավ, 38 հազար գովազդով անցանք երրորդ հազարամյակի հույս ունենալով, որ հունվարի 1-ին գոնե Ազգային հեռուստատեսությունը կլիքի, որ ազգային է: Այդպես էլ եղավ: Հիշեց: Ու նորից դասվեցին գովազդները «երկուսի համար ինչի միջավայր» սեղծող ճանադարային դասակարգների, հյուրանոցների ու մոթելների, Մարլբորո երկրի ծյունների ու ծիծերի մասին: Անհավանական արկածներ ցուցադրեցին Բիլը եւ Թեդին, աճադարներն ու ձեռնածու կենդանիները Մոնե Կառլոյի կրկեսային միջազգային 23-րդ փառաստում: Ամերիկյան մի անսպասելի կինոնեմոնը եւ ավելի անճոճ մի խումբ արհեստներ մեկուկես ժամ մեզ վախեցրին նրանով, որ կլերադաճան Ճոնսոնյան ռոմանը, իսկ իսլանդացիները կրկին անգամ հաստատեցին, որ Հոռոմում կարելի է զգալ այնպես, ինչպես սանը: Եվ ֆանի որ այս սարի տղոն ու չամանը

թիվ եղնիկ Ռուդոլֆը մեզ խոհուրդ սկսեց լսել ու դիտել Գլորի Եսթեֆանին: Մեզ սղառնում էր Ջեմի Լի Քերթիսի «Տնային կալամ» կատարությունը, ուստի անմիջապես մոռացանք ամեն մի հայկական ու հայեցի եւ ուղեւորվեցինք Փարիզ: Գալար ավտոնուրով: Այս ընթացքում ազգային իր դիմազորը դառնեց Համլետ Դուրյանը իր «Բարի երեկո, երեւան» ռոմանական թողարկումով: Բայց Վարդան Պետրոսյանն ու Համլետ Դուրյանը ոչինչ չէին կարող անել այն հզոր հարձակման դեմ, որ սկսել էր Եւրոպայում եւ Ազգային հեռուստատեսությունը: Ամերիկյան «Իմ եղբայր Բեյբը» Մեծ Բրիտանիայում ծանվորություններ էր կատարում ժամանակի մեջ, Մոնե Կառլոյի կրկեսային արհեստներն իրենց երկրորդ մասն էին ցուցնում, ֆրանսիացիները եւ ֆրանսուհիները իրենց «Վեներա» գեղեցկության սրահը: Եվ որդեսգի սոված չմանք եւ չմանք նաեւ «Գեղարդ» մասնաբերների կոմբինատի ամբողջ առատության գներ ունեցող խոզի ազդրերի հույսին, Ազգային հեռուստատեսությունը հրավիրում էր «Ամերիկյան խոհանոց»: «Պրոմեթեուսը» մեկ անգամ եւս մեզ մերկ ասեցին ցուցնեց, այս անգամ «2 1/2» կալիբրի: «Գավ» անունով փիսիկը, որը բնավ էլ «Մեծ սեփի փոքր հսկան» չէր, անվերջ շարունակ էր, որ «Ֆելիս» սան լավագույն ընկերն է: «Ավեսիս» հեռուստածրագիրը մեզ «Բարի ճանադար» մաղթեց, որդեսգի հաջորդ օրը Ազգային հեռուստատեսությունը կրկին (70-րդ անգամ) մեր մեղերին թողություն տար, որդեսգի իմանալիս ամերիկյան «ճանադար» կատարների եւ շնորհակալներին... Այսպես սանցելով ամերիկյան, նիկարագուական, քաղկական չարչարաններով, մեր հայկական հեռուստածրագրերը մեզ հասցրել են երրորդ հազարամյակի շնորհակալներին, այդ շնորհակալներն են իրենք, որդեսգի հայկականի ու հայեցիի հետ ոչ մի կապ չունեցող նորանոր ֆիլմերի ու հաղորդումների ակամատեղ լինելով... Հա, եստես էլ աղոթում ենք... ՄԵՐԳԵՅ ԳԱՆՈՅՈՒՄ

Տոգու արքունության երգեր

«Ծարավ ջրեր» վերնագիրն է կրում Թաթուլ Բուրյանի բանաստեղծությունների հերթական ժողովածուն, որի բարեբանությունը դասկանում է Աբգար Ամիրջանի: Հրատարակել է «Լուր-Պար», խմբագրել՝ Ֆելիս Մելոյանը: Ինչն է, սակայն, բնորոշ այս նոր գրքին: Թաթուլը նոր ուղիներ չի փնտրում: Լա շարունակում է առաջ ընթանալ ի սկզբանե նախանշված ճանադարով: Այդ ճանադարը սկսվում է սոսրոսներից եւ ձգվում դեպի լեռան զագաբը: Լուսասլեր բարձրանալն է, բարձրանալ դեպի վեր, դեպի մաքրամաքուր, դեպի անսխալակալ, դեպի ճշմարտություն: Առաջանում է խոստովությունը, եւ նրա բանաստեղծական խոսքը, անկեղծության առումով, խոստովություն է հիշեցնում: Եվ եթե ուզալիք լինենք, կնկատենք, որ ոչ թե միայն բանաստեղծն է բնության մեջ, այլ բնությունն է նրա ներսում գարուններով, ամառներով, աշուններով, ձմեռներով: Տարվա բոլոր եղանակների բույրերը կան Թաթուլի բանաստեղծություններում: Կան գույներ, սովորական այգիներ, մարմնի այգիներ անստանալի: Կան ծայրեր, սովորական ակազեցիներ, մարմնի ակազեցիներ անստանալի: Հնչյունն առ հնչյուն, մեղեդի առ մեղեդի բանաստեղծի շնորհին խոսում է բնությունը: Բարձր մամուլին ասում է՝ Լճի, /Թուրք սերեին ասում է՝ Լճի, /Մայրը նորեկին ասում է՝ Լճի, /Ընթե՛ք, որդիներ հավիտենություն: Երբ հավիտենության է դառնում, բանաստեղծի համար նույնն է ինչ գիտերն ու գերեզը, այլևս հոգ չէ՛ Լճի մեջ է, թե արքուն: Իսկ երբ դառնում է երկրային ժամանակին, սազնադրում է. «Ժամանակներն այս անհանգիստ ինձ չգիտե՛ն ուր են սանուն»: Եվ երբ այս աղակալակալ աշխարհում մահու չափ չհասնում է բանաստեղծի սիրը, վերսին նա դառնում է հավիտենության կողմը. «Գնում Լճի մեջ ակազեցի մեջ եւ իմ սիրը թող կանաչի»: «Եվ առուններին ասե՛ք Լույսիկներ, ինձ նկարեցե՛ք սերերի հետ»:

Դա ինչ է, սակայն, միայն այս գրքում: Լույսիկներ խնդրել չկա: Ոչ զարմանք կա եւ ոչ էլ զարմացնելու միտք: Այստեղ ոչ թե բանաստեղծը խոսեցնում է բնությանը, այլ բնությունն է ծայր ակազեցի նրան եւ արքունյան կոչում. «Հոտո՛ղ ջրերը՛ խոսող լեզուներ, Լճի մեջ ակազեցի լույս են մեղավոր»: Հոգին, սակայն, որդես թռչում թռչում է միս ու արյուն մարմնում: Հոգին իր հայրենիքն ունի, որին դասկանում է բնությունը: Հոգին դարձավ ընդմիջել է: Բանաստեղծը բնական ու խաղաղ է նայում այս բանին. Եվ ծաղիկ-ծաղիկ /Ծաղիկը իմ հոգին, /Լցվե՛ք, դասարկվե՛ք, /Թռավ իմ հոգին: Հոգին թռչում է, թռչում է, բայց

ՀԱՅԿԱՆԻ ՕՐԱՅՈՒՅՑ

Տունվարի 10

Տայնոց տունվարի Մրաց ամսի Մորց օրը

Ծնվել են

- Մերովթե Տերվիչյան (1846 թ., Կ.Պոլիս), լեզվաբան, հնդեվրոպաբան, Վիեննայի Միլիթարյան միաբանության վարդապետ: Հիմնել է խմբագրել է հայերեն առաջին լեզվաբանական հանդեսը («Լեզու»):
- Նիկողայոս Ադոնց (Տեր-Ավետիսյան, 1871 թ., Սիսիան, Գ. Բոնակոթ), դասաբան, բյուզանդագետ, բանասեր, Եւրոպայի 80 գիտական աշխատությունների հեղինակ («Հայաստանը Հուսիսիսիանոսի դարաշրջանում»):
- Անոս Մեղոյանց (1910 թ., Բաթում), ճարտարագետ, ԽՍՀՄ ղեկավար, լեզվաբան մրցանակների դափնեկիր, Կրեմլի Համագումարների դափնեկիր, Մոսկվայի Կալինինի տղոցային կառուցադասման, Պիցոնոլոգիայում առողջարանային համալիրի, Սոնրեպի համալիրի համալիրային ցուցահանդեսում ԽՍՀՄ տաղավարի համահեղինակ:
- Ալեքսանդր Բարսեղյան (1929 թ., Բաթում), երաժշտական կոմեդիայի ժանրի ռեժիսոր, Ուկրաինայի ժող. արհեստ:
- Ալեքսի Յափուճյան (1931 թ., Կապիթ), դասաբան, մշակութային գործիչ, «Արեւ» օրաթերթի բազմամյա խմբագիր:

Տարեգրության այս օրը՝

- 1780 թ. ազգային բարեբան Հովհաննես Լազարյանը Հայաստանի ազատության մասին գեղարվեստական ներկայացրեց ռուս մեծ գրավար Ալեքսանդր Սուվորովին:
- 1859 թ. Սեփական Ոսկանյանը Փարիզում հրատարակեց «Արեւմուտ» հանդեսը:
- 1863 թ. Կ. Պոլսում լույս տեսավ «Ժամանակ» կիսամյա հանդեսը (խմբ.՝ Ս. Փափազյան):
- 105 սարի առաջ թիֆլիսում լույս տեսավ «Լուսմ» ամսագիրը (խմբ.՝ Գյուլստան Կախանյան):

Պատասխանե՛ք ՀԵՐԵՆ ԳՐԱԳՈՒԼԵՍԵ

Դարի առաջին «Տամիլեր» Վանաշորում Չիվան Սարգսյանի մենասրահը

Հետաքրքիր է, ինչու էլ, խորհրդանշական է, որ 21-րդ դարի սկիզբը Վանաձորի մշակութային կյանքում ազդարարվեց «Տամիլերով». 2001 թվականի հունվարի 1-ին, ժամը 1-ին (13.00) Հովի. Արեւյանի անվան դեպարտամենտի համալիրում Զիվան Սարգսյանը հանդես եկավ իր «Լինել, թե՛ չլինել» կոմպոզիցիայով: Դա բերեւ ղարի առաջին «Տամիլեր» էր: Իսկ Վանաձորի հանդիսատեսն էլ աղագուցեց, որ ամանորյա տոնական սեղաններից կարող է մեկ ժամով կտրվել արվեստի հաղորդակցվելու համար. այդ էր վկայում լեզուն դաշկիցը:

Ներկայացումից առաջ Հովի. Արեւյանի անվան դեպարտամենտի աղմուկիստատոս Գարեգին Թումանյանը շնորհակալությամբ բոլորին Ամանորի առթիվ եւ հույս հայտնեց, որ 2001-ը մշակութային, մասնավորապես բարձր համար բարեհաջող սարի կլինի: Ներկայերի իր բարեմաղթանքի եւ օրհնանքի խոսքը հղեց Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու ավագ առաջնորդ Սեդրակ Լուսարարյանը՝ ասելով, որ Օւրին նշանավորում է Հայաստանում

հիստոնիայի ընդունման 1700-ամյակով: «Հայր մեր» սերունական աղոթից հետո Զիվան Սարգսյանը ներկայացրեց իր կոմպոզիցիան (երաժշտական ծեւավորումը՝ Սեդրակ Զարգարյանի): Լինել է հեծուկ ծակասագրի հարուցած դժվարությունների, հաղթահարել չարիքը, աղբը եւ արարել անխաղախ մարդկային էությունը. այս էր ներկայացման լեյնսոնիլը, որն ավարտվեց ասվածաբանական դասկարաններով եւ ասվածային դասաբանով: «Սիրեցե՛ք զմիմիանս»: Կ. ՄԻՎՈՅԻՄ

Հայկական ասոնակայանին համանման միջուկային ռեակտորները գործում են աշխարհի բոլոր երկրներում և դեռ կարող են աշխատել երկար ժամանակ, հայտարարեց Գերմանիայի միջուկային անվտանգության ինստիտուտի տնօրեն Արդիֆ Բերկինֆելդը: 1996 թ. հուլիսից ստեղծված ի վեր, նա գլխավորում է Հայաստանի նախագահին առընթեր միջուկային էներգետիկայի անվտանգության խորհուրդը: Խորհրդակցական այդ մարմինը երեկ հերթական 5-րդ նիստին էր հավաքվել Ծաղկաձորում: Խորհրդի կազմի մեջ մտնող Ռուսաստանից, Մեծ Բրիտանիայից,

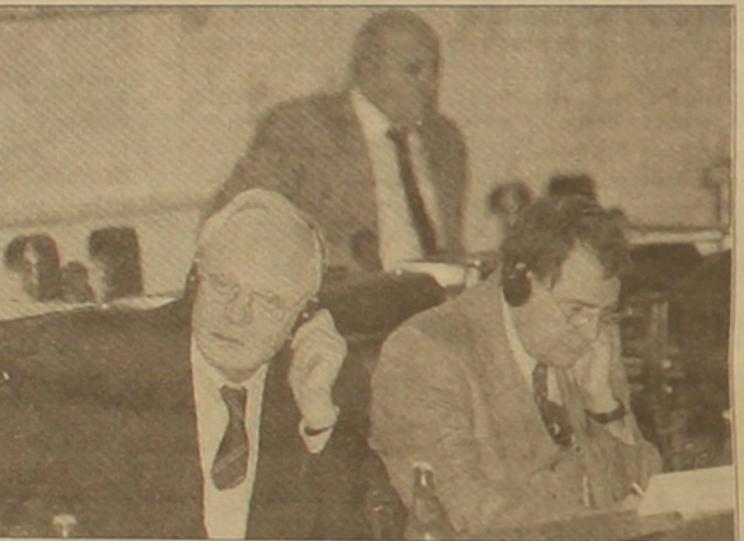
և համաձայնագիր միջուկային էներգիայի խաղաղ օգտագործման բնագավառում գիտատեխնիկական համագործակցության վերաբերյալ: Նախագահը նեց միջազգային հանրության դերը Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգության բարձրացման ուղղված միջոցառումների ֆինանսավորման գործում: Արդեն ավարտվել է Եվրամիության ՏԱՄԻՍ ծրագրի եւ ԱՄՆ-ի էներգետիկայի նախարարության կողմից ֆինանսավորման աշխատանքը: Եվրամիության հետ ձեռք բերված համաձայնության շրջանակներում ՏԱՄԻՍ ծրագրով հաստատվել է 10 մլն եվ-

Հայաստանի էներգետիկ համակարգի կենսունակությունն ու անվտանգությունը, ընդգծեց նախագահը: Մենք սկսել ենք էներգետիկ ցանցերի մասնավորեցում, ինչն, անկասկած, կբարձրացնի միջուկային էներգետիկ ողջ հասկածի աշխատանքի արդյունավետությունը, ասաց Ռոբերտ Քոչարյանը: Հայաստանը բաց է ցանկացած ֆորմատի միջազգային համագործակցության համար, բարունակեց հանրառեության նախագահը: Այս կարծիքով, սարածաբանի աշխարհաբանականությունը իրեն հասուկ թվում ենք է թելադրում միջուկային էներգետիկ

Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգությունը՝ ՀՀ նախագահի մեծական վերահսկողության ներքո

Միջուկային էներգետիկայի անվտանգության խորհրդի նիստ Ծաղկաձորում

Գերմանիայից, Սլովակիայից, Ֆինլանդիայից, Ֆրանսիայից ու ԱՄՆ-ից հեղինակավոր գիտնականներ ու մասնագետներ էին եկել արևելյան ժյուրեմանակ ամառանոցային այդ ավանդ, որոնցից մեկը կեն Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգության բարձրացման միջոցառումները: Խորհրդի նախագահին իր գոհունակությունը հայտնեց անցած տարում ԱԷԿ-ում կատարած աշխատանքների համար: Սկսած 1995 թվականից, երբ գործարկվեց ասոնակայանը, մինչ այսօր այնտեղ աշխատանքների հսկայական ծավալ է կատարվել եւ ձեռք է բերվել լուրջ հաջողություններ, փաստեց գիտնականը: Արդիֆ Բերկինֆելդի կարծիքով, հայկական, ինչպես նաեւ ցանկացած այլ ԱԷԿ-ի աշխատանքները սեռաբարձր կախված է նրանից, թե ինչ միջոցառումներ կձեռնարկվեն, ինչ գումարներ կծախսվեն, որքանով կբարելավվի կառավարման համակարգը: Ինչ վերաբերում է ասոնակայանի փակմանն ու ռոնի կառուցմանը, այստեղ անհրաժեշտ է Հայաստանի իշխանությունների ֆաղափական որոշումը, ասաց խորհրդի նախագահը: Խորհրդի նիստը բացեց Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: Անցյալ տարվա ընթացքում Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգության բարձրացման աշխատանքը զսնվել է իմ անմիջական վերահսկողության ներքո, հայտարարեց նա: Կանոնավոր վերահսկվել է կատարվող աշխատանքների ընթացքը: Նախագահը հիշեցրեց, որ 2000 թ. Ռուսաստանի Դաշնության հետ կնքվել

րո արժողությամբ ֆինանսական օգնության նոր ծրագիր: Որոշակի ծրագրեր են մշակվում Եվրամիության ֆինանսավորմամբ առկա հիդրոէներգետիկ հզորությունների վերականգնման եւ նորերի կառուցման ուղղությամբ: Անցած տարվա կարևորագույն ձեռնարկներից մեկը նախագահը համարում է Իրան-Հայաստան գազատարի ծրագրի իրականացման սկիզբը, որի շինարարությունը կսկսվի անմիջապես առաջադրված ժամանակահատվածում: «Դրանով իսկ երկրի ղեկավարությունը հաստատում է իր հավասարությունը ղեկավարում է էներգետիկ ֆաղափականության այնպիսի սկզբունքներ, ինչպիսիք են էներգետիկ մասնակառուցման անընդհատությունը եւ անվտանգությունը», նեց նա: Մեր բոլոր մեծատարած ծրագրերի հիմքում ընկած են

«ՕՏԵ»-ի դասվիրակությունը փերվարի սկզբին կժամանի Հայաստան

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ԱՐՄԵՆԴՊԵՍ: Արմենիայի 90 տկոսի բաժնեեր հունական «ՕՏԵ» կազմակերպության հետ բանակցությունները բարունակվում են: Հունական դասվիրակությունը Հայաստան կժամանի փերվարի սկզբին: Ինչպես ասաց արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը, կողմերն արդեն ընդունել են միմյանց ներկայացրած որոշ առաջարկություններ, եղել են առաջարկություններ, որոնք մերժվել են եւ ենթակա են վերանայման: Դ. Հարությունյանը ղժվարացավ նեց, թե կոնկրետ երբ կավարտվի բանակցային գործընթացը, սակայն, նեց, որ փորձ է արվում որոշակի ֆալեր կատարել մեծաւորհային վիժակի մեղմացման ուղղությամբ:

1 միլիոն գուլդեն երաւեից տուժածներին

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ԱՐՄԵՆԴՊԵՍ: Հոլանդիայի կառավարությունը մեկ միլիոն գուլդեն է հասկացրել Հայաստանի երաւեից առավել տուժած գյուղացիական մեծաւորներին: Ինչպես ասաց գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման գլխավոր վարչության ղեկավար Լիլիթ Խաչատրյանը, Հոլանդիան, հնարավորության սահմաններում, հասկացնելու է նաեւ կարեւորի բարձր վերարտադրության մեղմացում: Օգնությունը կատարվի միջին մարտ ամիսը:

ՍՓՅՈՒՆԸ

Արեւելյան հոլիվուդում «Փոքրիկ Հայաստան»

Լուս Անջելեսի ֆաղափային խորհուրդը վերադառնում է ընդունել Հոլիվուդի արեւելյան մասի 13-րդ հասկածն անվանել «Փոքրիկ Հայաստան», հաղորդում է «Արմինյն միոր սիեթեյթը» բարաբարերըն ավելացնելով, որ այդ հասկածում են աղրում զգալի թվով հայեր: «Մեր ֆաղափում առանձին երջաններ ունեն չինացիների (Չայնաթաուն), կորեացիների (Թորեթաուն), ժաղոնացիների (Փոքրիկ Թոնոն) եւ քաղաղացիների (Թայթաուն) համար, իսկ այս հասկածում մի հրաւալի

հայկական համայն է աղրում աշխարհի սարբեր ծագերից եկած մյուս ժողովուրդների հետ: Նման զանազանությունը հարստացնում է մեր մեղմացումը», ասել է այս աղիթով ֆաղափային խորհրդի ներկայացուցիչ Ջեիլ Գոլդբերգը, նեցելով նոր անվանում ստացած սարածի սահմանները, հյուսիսում Հոլիվուդ բուլվարը, հարավում Մանթա Մոնիկա բուլվարը, արեւելում Վերմոն ավեյուսը, իսկ արեւմուտում Հոլիվուդ (101) Ֆրիուեյը:

Մարիան Աղաւարյան Պեերանը նեանակվել է հարավային Պորսլենդի գրաղարանի սուրեն

Փոխարինելով Բիլ Ալեքանդրին Հարավային Պորսլենդի (ԱՄՆ) գրաղարանի սուրեն է նեանակվել հայազգի Մարիան Աղաւարյան-Պեերանը, որը մինչ այդ գրաղարանի խորհրդակցական վարչության անդամ է եղել: Հաղորդելով այս մասին «Արմինյն միոր սիեթեյթը» բարաբարերը նեղեկացնում է, որ սկն Աղաւարյանը Պորսլենդի միջնակարգ ողրոցն ավարտելուց հետո անգլերեն լեզվի բարակավի աշխոն է ստացել Օրոնոյի Մեն համալարանից, իսկ գրաղարանային եւ ինֆորմատիկայի աղարեզում մագիստրոսի կոչում Սիմոնդ րոլեյից: 1968-ին Մարիանի միջնակարգ ողրոցում գրաղարանավար է եղել, իսկ 1972-ին Ռեւսթրոլ րոլեյի գրաղարանի սուրենը: «Չափազանց գրաղից ղաւոն է: Անելու բաւ բան, ընդարձակվելու մեծ հնարավորություններ կան», ասել է նա իր նոր նեանակման աղիթը, նեցելով, որ իր երազաններն իրականացնելու համար ամբողջ անձնակազմի օժանդակության կարիք կզգա, մի բան, որ նրան արդեն սկսել են ցուցաբերել: Իսկ երազաններից է նորագույն սեղնողիանների կիրառումով գրաղարանն ավելի հասանելի դարձնել հանրությանը: «Մեն կարողացող համայն ունեն այստեղ», եւ դա օգնելու է գործին, հավասացած է Մարիանը:

Մեծ Բրիտանիան մտաղիր է հրաւարվել Իրափի հարավային երջանների ոմբակոմումներից

ԼՈՒՂՈՍ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ԱՐՄԵՆԴՊԵՍ: Մեծ Բրիտանիան մտաղիր է հրաւարվել Իրափի հարավում իրափյան ուղմական ինֆորմացիոների քաղիների համար արգելված զոնում զսնվող նղաակակեերը ԱՄՆ-ի հետ համատեղ ոմբակոմումներից: Այդ որոշումը, ինչպես հայտնի է դարձել ղաւոնական դիվանագիտական աղրություններից, կաղված է Բաղղաղի նկատմամբ Լոնդոնի վարած ֆաղափականության ընդհանուր վերանայման հետ: Բաղղաղում ԱՄԿ-ի նախկին ներկայացուցիչ Հանս Ֆոն Շոնեկի վերերս այստեղ հրաղարանված սվայների համաձայն, 1992 թ. սկզբից ի վեր Իրափի հարավի եւ հյուսիսի համատեղ ղարեկման ընթացքում դաւանակիցների ումբերից 144 իրաղի խաղաղ բնակիչ է զոհվել: Չզսելով րուլացնել Ընդդաւարության աղիքը, Մեծ Բրիտանիան մտաղիր է Հարավային Իրափին հասցվող անմիջական ուղմական հարվածները փոխարինել որոշ աղարեզներում, նախ եւ առաջ սղառաղիությունների բնագավառում մեծատարած ղաւոնացիների խստացմամբ:

Օլբրայթը նոր վարչակազմին խորհուրդ է տալիս «բեանմիներ չստեղծել»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 9 ՅՈՒՆԻՄԱՐ, ԱՐՄԵՆԴՊԵՍ: Չորը Բուլ-կրսերի վարչակազմի արտափն ֆաղափական գործունեության համար հիմնական մրցաղարկերից մեկը կղանա այն խնդրը, թե «ինչպես բեանմիներ չստեղծել»: «Հսկայական սղաղ ղեկներ Ռուսաստանին նորից վերածել բեանմու, Չինաստանը դարձնել չարիփի նոր կայսրություն», հայտարարել է ԱՄՆ ղեկաւարողար Մաղեն Օլբրայթը՝ «Յու եւ էլ րուլեյ» լրագրի խմբաղակական կոլեզիայի անղամների հետ կայացած միջն նախաղղուցացնել, որ մենք չենք կարող ելնել այն բանից, թե նրան հակառակողներ են: Մենք նրանց հետ համաղղակցում ենք բաւ ու բաւ հարցերում», նեց է Օլբրայթը:

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
 ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
 ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻՉ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմեր եւ տուրիզմ
 «Սաբերատուր-Սեւան»
 Ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- Ավիատոմեր երեւանից ուղիղ չվերերով
- ԱՐՄԵՆԻԱՆ ԱՐԼԻՆԵՍ
- SWISSAIR
- KLM
- BRITISH AIRWAYS
- АЭРОФЛОТ

Տրանզիտ ֆաղաներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օղանակաղայանում Չեզ կղիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կողոպ Չեր բոլոր հոզները

- Գնացի տոմեր եվրողայում
- Հյուրանղոցների ամրաղում Հայաստանում եւ արտասահմանում
- Բժեկական աղաղողաղրություն

375010, 1. Երեւան, Վարղաննց 10
 Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաղս (3741) 56 40 30
 E-mail: sabera@armenco.com